

РЕЦЕНЗИЈА

зборника радова са међународне конференције

Језик, књижевност, алтернативе: језичка истраживања

уредница Биљане Мишић Илић и Весне Лопичић

Овај том зборника са са међународне конференције у организацији Департмана за англистику која је одржана на Филозофском факултету у Нишу у априлу 2021. године под називом *Језик, књижевност, алтернативе: језичка истраживања* састоји се од 36 чланака укупно 43 аутора, углавном из Србије и региона. Од тог броја, 25 чланака је на српском језику, а преосталих 11 на енглеском језику. На уводном месту у зборнику дат је исцрпан и садржајан прегледни текст уредница ове публикације, које истичу да је и сам научни скуп, „потпуно и складу са својим називом“, уместо уживо у априлу 2020. године одржан у онлајн формату у априлу годину дана касније. Овога пута, у складу са темама у оквиру језичких истраживања, радови су подељени у три групе.

Прва група садржи двадесет чланака из области лингвистичке теорије, под називом „Алтернативност и алтернативе у језичком систему и лингвистичкој теорији“. Феномен алтернативности аутори радова схватили су као изазов из различитих аспеката. Најпре, алтернативност се проучава у оквиру значења избора једне од две могућности, што је у првом раду представљено као једино значење које је граматикализовано у савременом српском језику, док се еквивалентност и наизменичност, на основу филозофске и лингвистичке литературе, посматрају као значења која се не могу изразити граматикализованим механизмима, односно независносложеним раставним реченицама. Из другог угла, алтернативност се интерпретира и као само конципирање зависне релативне калузе с ендоцентричним антецедентом на месту независне реченице која јој је еквивалентна у комуникативној функцији, али са различитим, односно неповољнијим стилским исходом. Још једно различито схватање алтернативности даје се у наредном чланку, а састоји се у теоријским перспективама рефлексивизације предиката и другим генеративним интерпретацијама, и то на примеру интензификаторске природе речи „сам“. Циљ следећег чланка јесте испитати пројекцију пресупозиције чији су окидачи фактивни глаголи „открити“, „знати“ и „приметити“ у српском језику. Алтернативност у контрастирању тема је наредна два чланка, најпре на примеру француске апсолутне деташиране конструкције која нема формални еквивалент у српском језику, а затим руских безличних реченица без израженог вршиоца радње. Након тога читамо о истраживању одабраних алтернативних конструкција у савременом енглеском језику, што упућује на неопходност интеграције теоријске и примењене лингвистике у циљу постизања

декриптивне адекватности литературе за потребе методике наставе енглеског језика. Алтернативност се даље проучава кроз примере суфиксације у савременом српском језику, најпре на примеру придевских суфикса -јаст и -аст, а затим на примеру суфикса -штина. Алтернативни модели аналитичке компарације у српском и енглеском језику тема су наредног чланка, а затим следи истраживање феномена аблаута на примерима деривације придева у енглеском и српском језику. Алтернативност се даље истражује на примеру тумачења категорије глаголског облика презент перфекта у савременом енглеском језику на различите начине: време, фаза или глаголски вид. Следи сагледавање алтернативности из угла употребе презента у језику струке на француском и српском језику економије ван основног значења актуелизације садашњег момента, односно примена овог глаголског облика у примарно имагинарној или генеричкој употреби. Алтернативни приступи гендерном аспект у описивања соматизама у руском и српском језику тема су наредног рада, а затим следи и чланак о алтернативним називима у значењу „заова“ у говорнима призренско-тимочке дијалекатске области, као начин сагледавања културних специфичности које су присутне у семантичким садржајима датих назива. У следећем раду представљено је истраживање лексеме са значењем недовољности нечега на примеру придева „мршав“ и њему алтернативних облика у српском језику. Након тога, на примеру корпуса COCA проучавају се промене у политички коректном језику на примеру еуфемизама, који у новијем периоду уместо премодификације чешће имају постмодификацију, будући да облици са постмодификацијом подразумевају неутралнији став, односно спречавају дискриминацију. Алтернатива у процесу адаптације терминологије из енглеског језика у српски обрађена је на примеру спортске терминологије у наредном чланку. Након тога следи приказ предлога реформе правописа у енглеском језику у последњих неколико деценија, где се закључује да сви разматрани модели правописа дају предност фонемском принципу због његове једноставности. Завршни чланак у овом делу представља увид у когнитивносемантичке појмове утемељења и нивоа утемељења као алтернативе при анализи хумористичких аспеката одабраних прича Итала Калвина.

Други део зборника садржи девет чланака, а пригодни наслов за овај део јесте „Алтернативе у употреби језика“. Први чланак представља алтернативу традиционалној дијалектологији, будући да је у питању истраживање говора младих у једној од мање урбаних средина у оквиру призренско-тимочке дијалекатске зоне. Следи тематски комплементаран чланак посвећен „провинцијском репу“ као алтернативном језичко-музичком правцу, односно језику који је заступљен у реп музици из косовско-ресавског дијалекта, као и темама које су обрађене. Наредни чланак за тему има социолингвистичко раслојавање енглеског језика на примеру проучавања интересовања истраживача за варијетете енглеског у научним радовима у часопису *World Englishes*, где се закључује да је интересовање за варијетете у оквиру ширећег круга значајно веће од интересовања за европске варијетете. У следећем чланку проучавају се дисфемизми, односно одговара на питање да ли су они негативна алтернатива неутралним изразима или заправо тренд, и то

на основу проучавања њихове употребе у британској штампи. Теорија оквира и алтернативе у новинском извештавању тема су наредног чланка. Затим следи проучавање виртуелне слике стварности коју производе медији као својеврсну алтернативу стварности, у складу с поставкама посткласичне наратологије. Затим следи проучавање статуса наративног новинарства у оквиру савременог медијског извештавања. Наративно новинарство сагледава се као алтернатива доминантим медијским жанровима која поседује и одређени уметнички аспект, односно представља специфичну форму и у језичком и у садржајном смислу. Новинарство је тема и наредног чланка, где се медији проучавају као алтернативна сфера информисања у ери постистине, а самим тим и постновинарства. Алтернатива глобалном начину комуникације, који углавном поимамо као западни, реализује се на тлу Кине кроз кинеску вишенаменску апликацију, *Weixin*, која је уједно тема завршног чланка у овом делу публикације.

Трећи део, под називом „Алтернативе и алтернативни приступи у настави страних језика“ садржи преосталих седам чланака које повезује заједничка методичка усмереност ка настави страних језика. Први чланак у овом делу представља читаоцима резултате анализе која је урађена у циљу сагледавања бенефита које може донети курс методичке праксе на наставничком студију енглеског језика и књижевности. Резултати који су представљени упућују на повећање мотивације испитаника за рад у државним школама након таквог курса. Други чланак посвећен је анализи алтернативних метода вредновања знања на нивоу високог образовања на примеру оцењивања усмених презентација студената, што даље наводи на закључак да студенти нису довољно упознати са могућностима оваквих метода оцењивања. Наредни рад представља могућности одабране методе *ACCESS* у продукцији посталвеоларних низова /tr/-/dr/ код србофоних ученика, и то интегрисањем фокуса на форми и комуникативне наставе у оквиру експерименталног истраживања. Четврти чланак у овом делу усмерен је на проучавање алтернативних индикатора постигнућа у учењу енглеског језика код студената нефилолошких студија у Србији, првенствено самопроцена студената о сопственом нивоу комуникативне компетенције. Чланак који следи представља критички поглед на постојање стереотипа о изворним говорницима језика који се учи и њиховој култури, и то на примеру виђења Француске кроз призму студената одабраног универзитета у Србији и кроз призму корисника онлајн речника сленга *Вукајлија*. Порука која се шаље говори у прилог неопходности освешћивања и превазилажења и позитивних и негативних поједостављених начина сагледавања колективне слике изворних говорника језика који се учи као страни. Наредни чланак, шести по реду, представља покушај интегрисања новијих аудио-визуелних дидактичких средстава попут филма и наставе фразеологије у традиционалном поимању, уз ослањање на резултате квалитативног и квантитативног истраживања са студентима шпанског језика. Завршни, седми чланак у овом делу јесте сагледавање алтернативних поступака приликом учења презенте у настави српског језика као страног на почетном нивоу. У питању је алтернатива хронолошког редоследа усвајања – насупрот уобичајеном иницијалном представљању презенте, у раду се испитују могућности представљања

императива пре презента, уз резултате експерименталног истраживања који сведоче у корист поменутог алтернативног, неуобичајеног редоследа усвајања.

Након базичног осврта на теме појединачних чланака, можемо констатовати да су оне веома актуелне и научно значајне. Аутори радова које повезује заједнички коцепт алтернативног веома маштовито су га обрадили из веома различитих теоријско-методолошких и тематских углова, од контрастирања које се класично и може схватити као утврђивање алтернативе, преко алтернативности као категорије значења у језику, до алтернативности медија у постновинарству и глобалном свету у коме живимо. Готово да не можемо поменути дисциплину лингвистике која није заступљена, од трансформационо-генеративног погледа у синтакси, деривационе морфологије, преко контрастивне лингвистике, до свеобухватног погледа анализе дискурса уз интердисциплинарне филолошке, али и друге хуманистичке дисциплине, попут теорије информације и антропологије.

На основу увида у предложени рукопис зборника радова, можемо закључити да овај том зборника испуњава и више од основних предуслова за објављивање, будући да представља домете престижног научног скупа у региону у актуелном тренутку. Иако се међу описаним чланцима могу уочити благе варијације у погледу њихове научне вредности, извесно је да је предложени рукопис зборника значајан како за оне који су већ у статусу истраживача у региону и шире, тако и за другу велику циљну популацију, студенте докторских и мастер студија филологије и других хуманистичких усмерења. Стога са задовољством препоручујем рукопис зборника **Језик, књижевост, алтернативе: језичка истраживања** за објављивање, уз захвалност Научно-наставном већу Филозофског факултета у Нишу на указаном поверењу.

Проф. др Јелена Марковић

Универзитет у Источном Сарајеву

Филозофски факултет